

Bilaga 13

Förvaltningsplan för Bergön

Utkast tillhörande granskningshandling av
detaljplan för Aspöja 1:18 (Bergön)

2025-05-12

Ver	Datum	Ändringsbeskrivning

Sweco Sverige AB	RegNo 556767-9849
Uppdrag	Bergön planprojekt
Uppdragsnummer	30047750
Kund	Ostkusten Turiststation AB
Upprättad av	Maria Flink och Elin Julin
Datum	2025-05-12
Framsida	Fotomontage Fredrik Alqvist, Sweco, foto Mattias Brauns. Spridningstillstånd, LM2020/003793.

Innehållsförteckning

1	Bakgrund och syfte.....	4
1.1	Ansvarsfördelning	5
1.2	Planförslaget	5
1.3	Områdesbeskrivning	6
2	Friluftsliv, besökare och tillgänglighet	7
2.1	Allemansrätten	8
2.2	Övernattning på Bergön	8
2.3	Skötsel av anläggningar.....	9
2.4	Militära bunkrar	9
3	Naturvärden.....	10
3.1	Träd och buskar	11
3.2	Vattenmiljö	11
3.3	Invasiva arter.....	11
3.4	Fåglar	12
3.5	Fladdermöss	12
4	Uppföljning.....	13

1 Bakgrund och syfte

En detaljplan för Bergön är under framtagande (detaljplan för del av Aspöja 1:18 (Bergön)) för att möjliggöra en utveckling av Bergön till en knutpunkt för friluftsliv, rekreation och turism i Sankt Anna skärgård, Söderköpings kommun. Planförslaget innebär att delar av ön utvecklas med småskalig bebyggelse för ändamålen centrum, tillfällig vistelse, tekniska anläggningar, bostäder, bastu och camping samt att stora delar av ön bevaras som naturmark. Bebyggelsens placering, utformning och gestaltning anpassas efter öns förutsättningar, karaktär och landskap så att omgivande skärgårdsmiljö inte påverkas negativt.

I och med utvecklingen av Bergön förväntas besöksstrycket öka. Ett ökat besöksstryck ställer krav på hållbar markanvändning för att minska risk för påverkan i form av slitage på mark och vegetation samt störningar på djurliv.

Bergön ingår inte i något naturreservat och det finns inte någon skötselplan eller liknande för ön när detaljplanearbetet pågår. Under arbetet med detaljplanen har ett flertal inventeringar av naturvärden på land och i vatten genomförts. Dessa beskrivs i miljökonsekvensbeskrivningen tillhörande detaljplanen. För att säkerställa att intentionerna i detaljplanen gällande naturmarken avseende naturmiljö och friluftsliv, som inte styrs av exempelvis kommande bygglov, efterlevs och verkställs tas denna förvaltningsplan fram.

I dialog med Länsstyrelsen Östergötland har markägaren Ostkusten Turiststation och konsulten Sweco diskuterat innehållet i förvaltningsplanen och hanteringen av dokumentet under detaljplanprocessen.

Syftet med förvaltningsplanen är att bevara och förstärka de naturvärden som finns på Bergön, att säkerställa ett hållbart friluftsliv genom att ange även hur friluftslivet ska kanaliseras och hanteras, samt att klargöra ansvar och konkreta åtgärder.

Planen ska fungera som underlag i kontakt med Länsstyrelsen och utgöra ett praktiskt verktyg för markägare, verksamhetsutövare och lokala intresseföreningar i förvaltningen av ön.

Detta utkast på förvaltningsplan ska uppdateras till antagande av detaljplanen för del av Aspöja 1:18 (Bergön) för att överensstämma med innehållet i detaljplanen.

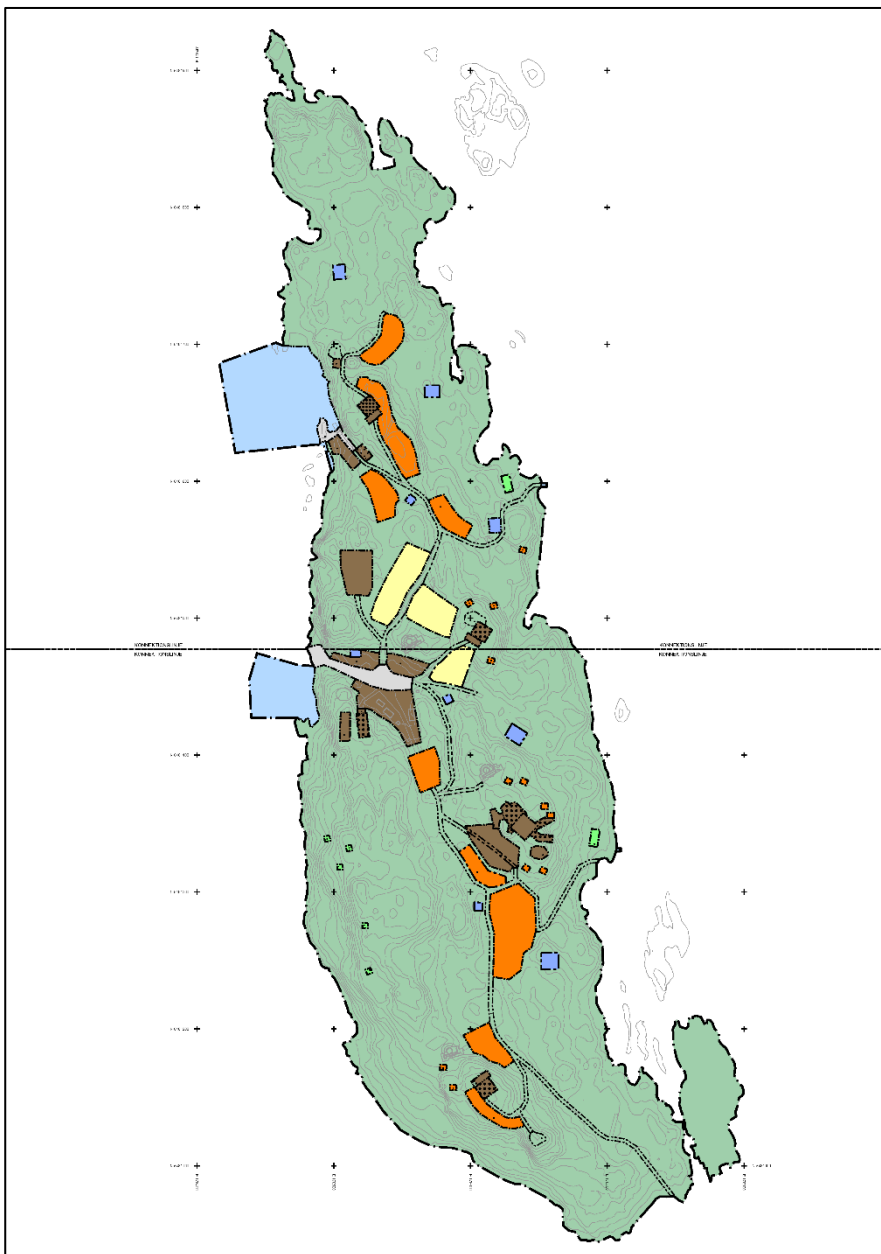
Allteftersom Bergön sedan byggs ut enligt detaljplanen och eventuella gemensamhetsanläggningar bildas och fastighetsåtgärder genomförs ska förvaltningsplanen uppdateras och fördjupas. Den bör då även innehålla en indelning i skötselområden, lägen för anläggningar för friluftslivet, skyltar och information med mera samt en aktuell karta över Bergön.

1.1 Ansvarsfördelning

Det största ansvaret för förvaltningen av Bergön ligger på markägaren. Exploatörer som bebygger ön samt verksamhetsutövare som kommer bedriva verksamhet på ön ansvarar för att deras verksamheter bedrivs enligt denna förvaltningsplan och att information till besökare ges.

1.2 Planförslaget

Planförslaget innebär att Bergön utvecklas med stor hänsyn till miljövärden i området och karaktär vad avser såväl naturmiljö, landskap samt militärhistoria. Placering och utformning av planerad bebyggelse och anläggningar utgår från faktorer som synlighet, landskapsanpassning och tar stor hänsyn till terrängen och de naturvärden som finns.

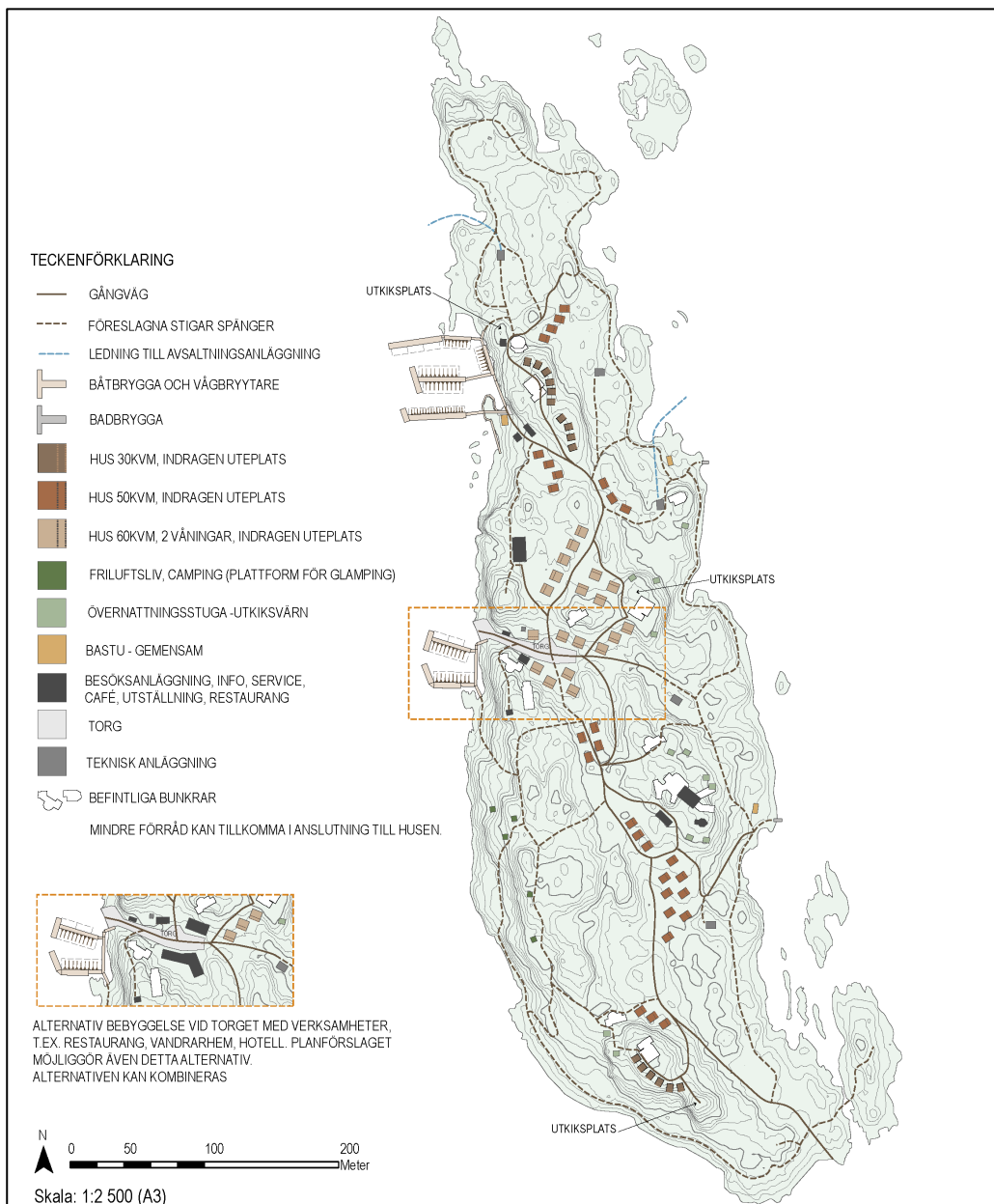
Figur 1-1. Plankarta för del av Aspöja 1:18 (Bergön).

1.3 Områdesbeskrivning

Bergön omfattar cirka 14 hektar landyta och är belägen i de yttre delarna av Sankt Anna skärgård. Bergön har tidigare använts för militära syften som kustartillerianläggning och är i nuläget privatägd.

Marken består av skogsmark, klipphöllar och rester från öns militära verksamhet så som vägar, logement, militära anläggningar (bunkrar, skyttevärn, kanontorn, konstgjorda berg, ledningar, utfyllda samt avsprängda ytor med mera). De ytor som är påverkade av den militära verksamheten täcker totalt cirka 3,4 hektar. De grusade vägnätet som ursprungligen anlades för att sammanbinda de olika militära anläggningarna är totalt 1,6 kilometer långt.

Nedan visas den tänkta utbyggnaden av Bergön med bebyggelse, bryggor, stigar och utsiktsplatser i en illustrationsplan tillhörande detaljplanen.

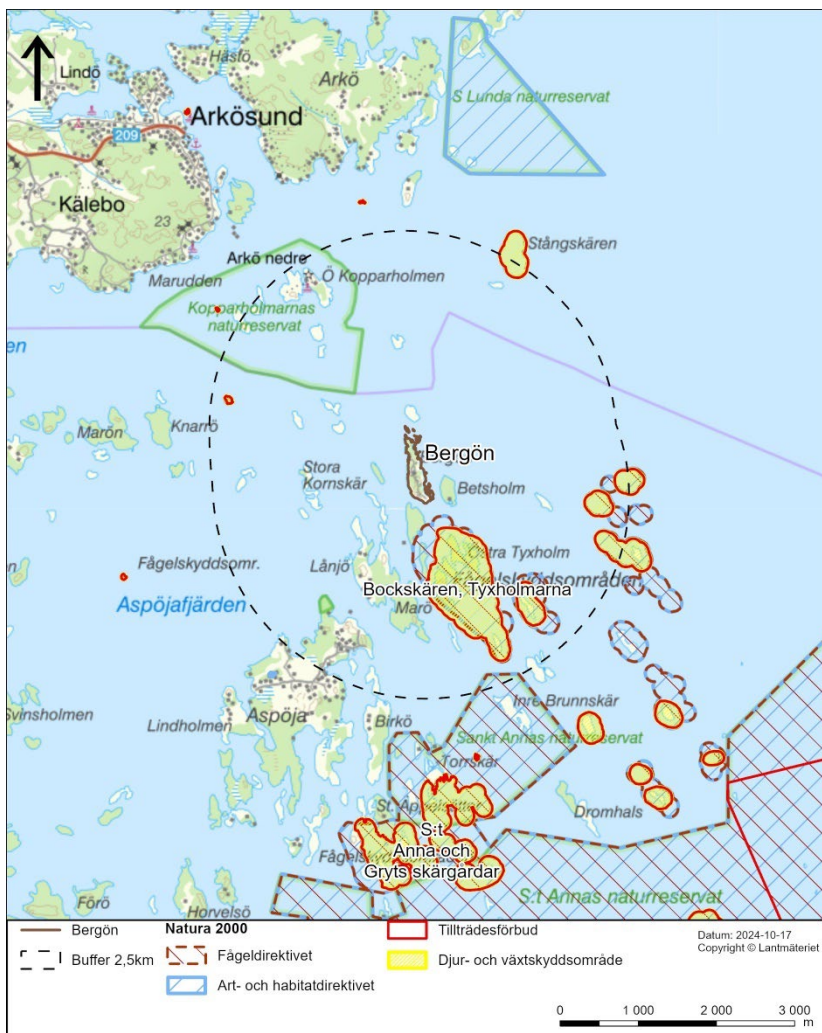
Figur 1-2. Illustrationsplan tillhörande detaljplanen.

2 Friluftsliv, besökare och tillgänglighet

Visionen med detaljplanen är att Bergön ska utvecklas till en knutpunkt för rekreation, friluftsliv och turism i Sankt Anna skärgård, med anläggningar såsom småskalig övernattnig, besökscentrum, servering, tältplats och bastu. Genom att viss infrastruktur och service koncentreras till Bergön är kan besöksströmar styras till Bergön och på så vis avlasta mer känsliga öar i denna del av skärgården.

Inom Sankt Anna skärgård finns flera områden och öar som är skyddade som djur- och växtskyddsområden enligt 7 kapitlet 12 § miljöbalken. Dessa områden berörs av tillträdesförbud under delar av året.

För att minska risk för negativ påverkan utifrån det ökade besöksstrycket i Sankt Annas skärgård behöver besökare informeras om allemansrätten och hur man undviker störningar på djur och natur. Nedan listas åtgärder som behöver vidtas.

Figur 2-1. Karta över Natura 2000-områden samt djur- och växtskyddsområden i Bergöns närområde.

2.1 Allemansrätten

Allemansrätten innebär att man får vistas i naturen utan att fråga markägaren om lov. Med den kommer såväl rättigheter som skyldigheter. Informationsmaterial i form av till exempel skyltar och broschyrer behöver finnas tillgängligt. Informationen behöver framgå på fler språk än svenska. Informationen bör även finnas tillgänglig för dem som hyr ut boende. Syftet med informationen är att medvetandegöra besökare som får bättre möjlighet att agera på ett korrekt sätt till förmån för mindre störningar och slitage.

Informationen bör omfatta:

- Allmänt om allemansrätten
- Information om tältning
- Att eldning endast är tillåten på anvisade platser
- Att det råder tillträdesförbud på flera närliggande öar
- Information om båtbyggarna och dess lägen. Båtbyggarna är avsedda för fastboende, fritidsboende, de som hyr boende och dagsbesökare. Plats finns även för båtar och kajaker för uthyrning samt för skärgårdstrafiken.
- Information om badbyggarna samt bastur och dess lägen
- Vilken hänsyn till naturvärden som bör visas samt att i känsliga områden ska markerade stigar och spänger följas
- Att motorbåtstrafik ska undvikas i grunda områden kring Bergön
- Var toaletter och övriga faciliteter finns på ön
- Information om Bergöns naturvärden och militärhistoria

Informationstavlor kan exempelvis placeras vid byggarna, besöksmål och utsiktspunkter. Informationstavlorna bör utformas för att smälta in och följa samma kulörer som fasaderna på bebyggelsen.

Enligt detaljplanens bestämmelser ska tomtmark runt byggnader lämnas som natur och får inte vidare exploateras, undantaget trappor, räcken och terass. Staket eller annan markering av tomtgräns får inte uppföras. Syftet är att bevara naturmarkens karaktär samt att undvika en privatisering kring byggnaderna. På så sätt ska allmänheten känns sig välkommen att vandra fritt på ön. Detta stärks ytterligare av de stråk av stigar som planeras på ön.

Ansvarig: Markägaren, exploatören/exploatörer.

2.2 Övernattning på Bergön

Övernattning på Bergön kan ske på olika sätt så som att hyra stuga eller glampingtält, att övernatta i vindskydd eller att tälta. Tältning tillåts inom naturmarken men för att styra besökare och minska slitage på naturmarken kan enkla träplattformar för tältning iordningställas på några platser på ön. Eftersom stora delar av ön består av hållar eller är kuperad och blockig är plattformarna också ett sätt att möjliggöra fler platser för tältning. Om det uppstår problem med att andra platser slits för mycket av tältning kan denna förvaltningsplan ändras för att endast tillåta tältning på ett utvalt antal platser, exempelvis sådana med plattformar.

Information om dessa platser bör finnas tillgänglig, till exempel vid brygglägena och besökscentrum. Informationen bör även finnas tillgänglig för dem som hyr ut boende.

Ansvarig: Markägare, exploatören/exploatörer, verksamhetsutövare.

2.3 Skötsel av anläggningar

För att tillgängliggöra ön samt i syfte att minska slitage och påverkan på naturmiljön behövs följande åtgärder

- Anlägga stigar och spänger med tillhörande skötsel av markeringar och slyröjning för framkomlighet.
- Peka ut lämpliga områden för tältning, eldstäder, vindskydd, bänkar osv.
- Anordna utsiktsplatser med möblering och andra anläggningar
- Om slitage uppkommer på naturmiljön kan mer styrning av besökare till anvisade platser behövas.
- Spänger kan behövas där stigar sliter på trädens rötter eller där markskador uppstår (blötare områden)
- På klippstränder med mycket upptrampning kan det uppkomma nötning och erosion. Om dessa problem börjar uppkomma bör spänger läggas över känsliga hållar och våtmarkspartier där många går i land, för att minska slitage. Enkla trappsteg kan huggas i berget vid behov på branta ställen vid platser där det är populärt att bada, hellre än att folk skapar många alternativa stigar.

Ansvarig: Markägaren, exploatören/exploatörer.

2.4 Militära bunkrar

På Bergön finns militära lämningar så som bunkrar, skyddsrum med mera i betong, delvis under mark, samt skyttevärn och skyttegravar som visar på en intressant militärhistoria. Vissa lämningar kan tillgängliggöras som besöksmål, exempelvis med informationsskyltar om Kalla krigets historia.

Anläggningarna under mark är inte avsedda för publika ändamål i nuläget och invändigt är de i dåligt skick. Det utgör därför en säkerhetsrisk att vistas i dem. Därför ska bunkrarna hållas låsta och stängda. Inför ett eventuellt tillgängliggörande av bunkrar ska bygglov sökas för den tänkta verksamheten och exploatören ska utreda vilka åtgärder som krävs för att anläggningen ska bli säker.

Ansvarig: Markägaren.

3 Naturvärden

Större delen av Bergön har planlagts som naturmark. Naturvärdena på Bergön är främst knutna till vattenmiljöerna och de identifierade naturtyperna. För att naturvärdena ska bevaras och utvecklas behövs vissa skötselåtgärder. Även öns fågelliv och fladdermusfauna är i behov av insatser för att bevaras.

En naturvärdesinventering genomfördes 2018, de identifierade naturvärdesklasserna visas i figuren nedan.

Figur 3-1. Naturvärdesklassade områden vid identifierade i naturvärdesinventeringen 2018. Inga områden av klass 1 identifierades

3.1 Träd och buskar

Naturvärdena bevaras och utvecklas bäst med fri utveckling tillsammans med mindre röjningsåtgärder.

- Träd med en stamdiameter större än 20 cm 1 meter ovan mark får endast fällas om det är sjukt eller utgör en säkerhetsrisk. Marklov krävs för fällning av sådana träd.
- Ingen avverkning av gamla träd bör ske.
- Det täta buskiga området på öns sydvästra del bör lämnas orört.
- Röjning får endast ske utanför fåglarnas häckningsperiod (15 april- 1 juli).
- Föryngring av tall och ek ska gynnas.
- Andelen död ved kan ökas genom att lämna den sly som röjs, i syfte att skapa gläntor eller gynna äldre träd, ihopsamlade i röjningsområdet.
- Unga granar samt tät björksly bör hållas efter.

För att gynna djurlivet på Bergön kan med fördel faunadepåer sättas upp.

Ansvarig: Markägaren, exploatören/exploatörer.

3.2 Vattenmiljö

För att skydda de grunda strandängarna på öns östra sida ska information om att motorbåtstrafik ska undvikas i de grundare delarna finnas tillgänglig vid båt- och badbryggor. Detta för att undvika påverkan på störningskänsliga arter genom färre ankrings- och propellerskador, grumling och liknande och därmed skydda värdefulla vattenmiljöer.

Under flytbryggor föreslås att det på några platser hängs ner rep eller nät som substrat för **blåmusslor** att fästa på. Mussellarver bosätter sig gärna på rep under bryggor och växer till sig där, vilket hjälper att filtrera vattnet. Ett sådant "musselrep" bör inspekteras årligen – om det blir fullt med musslor kan de skördas eller flyttas, annars låter man dem vara för ekosystemtjänstens skull.

Grunda klippiga stränder täcks ibland av grönslick (fintrådiga gröna alger som gynnas av näring). Besökare kan med en enkel naturvårdssvamp (till exempel en grov tvättsvamp) försiktigt skrubba bort grönslick från mindre ytor av klippor när de badar eller paddlar. Genom att göra detta på sensommaren där grönslick täcker stenar i vattenlinjen, kan underliggande blåstång (tång) få bättre fäste. Tången är långsamtväxande och missgynnas av att grönslick skuggar och konkurrerar. Information om detta kan ges på informationstavlor vid bryggorna.

Ansvarig: Markägaren, exploatören/exploatörer.

3.3 Invasiva arter

För att minska risk att invasiva arter får fäste på Bergön bör bekämpningsåtgärder vidtas så snart en invasiv art påträffas, både på land och i vattenmiljön. Kontroll och kartläggning av invasiva arter bör ske årligen.

Bekämpningsåtgärderna är artberoende. Information av bekämpning av invasiva växter bör inhämtas från naturvårdsverket eller Länsstyrelsen.

I nuläget bedrivs aktiv skydds jakt på mink på Bergön i samverkan med Länsstyrelsen. Även om mink inte är klassad som en invasiv art i nuläget, förväntas den få den klassningen framöver.

Ansvarig: Markägaren.

3.4 Fåglar

Informationsmaterial om fågelskyddsområden ska finnas tillgänglig.

Röjningsåtgärder ska endast ske utanför häckningsperioden (15 april – 1 juli).

För att gynna djurlivet på Bergön kan med fördel fågelholkar sättas upp inom olika naturtyper på ön. För att gynna olika arter bör olika typer av holkar sättas upp. Holkar bidrar även pedagogiskt för besökare att se ett rikt fågelliv. Holkarna slöa rengöras årligen och underhållas/bytas ut vid behov.

3.5 Fladdermöss

För att minska påverkan på fladdermöss behöver informationsmaterial finnas tillgängligt för öns besökare och bofasta.

Belysning ska användas sparsamt utomhus och belysningen ska vara nedåtriktad för att minimera störning för fladdermöss.

För att gynna fladdermöss på Bergön kan med fördel fladdermusholkar sättas upp.

4 Uppföljning

Uppföljning av förvaltningsplanen bör sedan ske årligen genom exempelvis checklista eller ett årshjul.

Förvaltningsplanen ska uppdateras vid behov och en större översyn bör ske vart 10e år.

Markägaren informerar exploatörer och verksamhetsutövare om förvaltningsplanen och att den ska följas.

Markägaren ansvarar för att förvaltningsplanen följs upp och uppdateras enligt ovan.

